

**XXX MIĘDZYKARODOWE SYMPOZJUM
POLARNE (GDYNIA, 23–25 WRZEŚNIA 2004)**

**30th International Polar Symposium
(Gdynia, Poland, 23–25 September 2004)**

Zgodnie z zapowiedzią podczas zeszłorocznego XXIX Międzynarodowego Sympozjum Polarnego, które miało miejsce w Krakowie, kolejne, już trzy-

dzieste Sympozjum dotyczące badań prowadzonych w rejonach polarnych obu półkul, odbyło się w Gdyni w dniach 23–25 września 2004 roku. Organizacji XXX Międzynarodowego Sympozjum Polarnego podjęła się Katedra Meteorologii i Oceanografii Nautycznej Wydziału Nawigacyjnego Akademii Morskiej w Gdyni, zaś współorganizatorem, jak co roku byli Komitet Badań Polarnych Polskiej Akademii Nauk oraz Klub Polarny Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Akademia Morska (dawniej Wyższa Szkoła Morska) to uczelnia, która od ponad trzydziestu lat związana jest z działalnością polskich polarników różnych specjalności. Honorowym protektorem Sympozjum był rektor Akademii Morskiej prof. dr hab. inż. Józef Lisowski.

W Sympozjum uczestniczyło prawie 150 osób, wśród nich naukowcy profesjonalnie zajmujący się problematyką polarną, członkowie Klubu Polarnego PTG i liczni sympatycy polarystyki. Na Sympozjum zgłoszono 57 referatów, 11 komunikatów oraz 27 prezentacji posterowych. Wszystkie obrady toczyły się w salach głównego budynku Akademii Morskiej.

Otwarcie Sympozjum oraz sesje plenarne odbyły się dnia 23 września w Auli uczelni. Uroczystego otwarcia Sympozjum dokonał rektor prof. Józef Lisowski. Przybyłych gości powitali również Przewodniczący Komitetu Badań Polarnych PAN, prof. dr hab. Aleksander Guterch oraz Prezes Klubu Polarnego PTG prof. dr hab. Marek Grześ. Referaty wygłoszone podczas sesji plenarnych tematycznie związane były przede wszystkim ze zbliżającym się IV Międzynarodowym Rokiem Polarnym 2007–2008. Zwracano uwagę na konieczność pełnego zaangażowania się polskich ośrodków zajmujących się tematyką polarną w tym wielkim, ogólnoświatowym przedsięwzięciu. IV Międzynarodowy Rok Polarny będzie szczególnie ważnym i promowanym wydarzeniem, zważywszy na zmiany klimatyczne w XX i na początku XIX wieku, które w widoczny sposób odbijają swe piętno na dalekie północne i południowe rejony Ziemi.

Spotkania naukowe odbywały się w dwóch głównych sekcjach: Nauk Biologicznych oraz Nauk o Ziemi. Zdecydowanie przeważały wystąpienia omawia-

jące różne zagadnienia tematycznie związane z drugą sekcją, szczególnie liczne były z zakresu meteorologii i klimatologii, glaciologii i hydrologii oraz geomorfologii. Spośród ponad dziewięćdziesięciu wystąpień zaledwie czternaście dotyczyło nauk biologicznych. Z kolei pięć z nich poruszało tematy związane z botanicznymi badaniami w rejonach polarnych. Odzwierciedla to w jakiejś mierze rozkład zainteresowań naukowych uczestniczących w Sympozjum badaczy. Istnieje więc ogromna potrzeba szerszego zainteresowania polskich biologów (w tym i botaników) tematyką polarną, zwłaszcza w kontekście zbliżającego się IV Międzynarodowego Roku Polarnego, na co zwracali uwagę sami organizatorzy tegorocznego Sympozjum.

Pierwotkiem botanicznym Sympozjum były trzy referaty: „Gatunki rodzaju *Cladonia* Hill ex P. Browne (grzyby zlichenizowane) w ekosystemie lądowym Wyspy Króla Jerzego (Antarktyka)” – Piotr Osyczka, Maria Olech; „Nowe i rzadkie gatunki porostów rejonu Zatoki Admiralicji (Wyspa Króla Jerzego, Sztetlandy Południowe)” – Maria Olech; „Stężenie biogenów w glebie i wodzie zasilającej wybrane stanowiska trawy *Deschampsia antarctica* (King George Island, Antarctica)” – Arkadiusz Nędzarek, Katarzyna Chwedorzewska, Stanisław Rakusa-Suszczewski oraz dwa postery: „Wpływ ptaków latających na kolonizację przez rośliny wolnych od lodu terenów morskiej Antarktyki” – Robert Lasecki, Paweł Loro; „Response of alga and cyanobacterial communities from Arctic and Antarctic wetland habitats to freezing and desiccation stress” – Marie Šabacká, Josef Elster.

Pierwszy z referatów dotyczył badań taksonomicznych nad krzaczkowatymi porostami z rodzaju *Cladonia* rejonu Wyspy Króla Jerzego. Niektórzy przedstawiciele tego rodzaju stanowią ważny i charakterystyczny składnik antarktycznych zbiorowisk lądowych. Badania nad rodzajem przeprowadzono w oparciu o bogate materiały zielnikowe zebrane podczas kilku Polskich Wypraw Antarktycznych. W ich wyniku stwierdzono 14 taksonów (większość to porosty bipolarne lub kosmopolityczne), przy czym dwa z nich nie były dotąd znane z Wyspy Króla Jerzego. Oprócz zagadnień taksonomicznych referat poruszał również tematy związane ze światową dystrybucją oraz właściwościami chemicznymi poszczególnych taksonów.

Intensywne badania, prowadzone w rejonie Zatoki Admiralicji (Wyspa Króla Jerzego, Sztetlandy Południowe), pozwalają zaliczyć ten obszar antarktyczny do jednego z najdokładniej opracowanych pod względem lichenologicznym. Autorka drugiego referatu zapoznała słuchaczy z ostatnimi wynikami badań nad składem gatunkowym i rozmieszczeniem poro-

stów w Zatoce Admiralicji i w całym obszarze Antarktyki i sub-Antarktyki. Na szczególną uwagę zasługują taksony opisane ostatnio jako nowe dla nauki i dla Antarktyki, antarktyczne gatunki endemiczne znane dotąd wyłącznie z jednego stanowiska na Ziemi lub podane z niewielu ograniczonych obszarów oraz gatunki bipolarne, bardzo rzadkie w Antarktyce, znane z jednego, dwóch lub najwyżej z trzech stanowisk.

Ekosystemy lądowe Zatoki Admiralicji, jak i całej Antarktyki, zależą od wielu zmiennych czynników, do których między innymi należy dostępność składników odżywczych i ich cyrkulacja. Szczególnie istotne znaczenie ma tolerancja na ekstremalne zawartości składników pokarmowych w glebie oraz w wodach nawadniających obszary zasiedlone przez rośliny. Stężenia biogenów w rejonie funkcjonujących kolonii ptaków są bardzo wysokie i w efekcie toksyczne dla roślin. Zauważyć można, że roślinność najbujniej rozwija się na peryferiach zasięgu oddziaływania pingwinów. Autorzy trzeciego referatu przedstawili wyniki badań, przeprowadzonych w 2001 roku w rejonie Zatoki Admiralicji, mających na celu ocenę stężeń związków azotu i fosforu w glebach i w wodach zasilających wybrane stanowiska trawy *Deschampsia antarctica*.

W warunkach morskiej Antarktyki szczególną rolę w kolonizacji wolnych od lodu obszarów lądu odgrywają ptaki. Przemieszczają się one na znaczne odległości przenosząc z odchodami nutrieny wzbogacające ubogie ziemie powulkaniczne. Autorzy pierwszej z wymienionych powyżej prezentacji posterowej, zwrócili szczególną uwagę na rolę wydrzyków (*Catharacta* sp.) w kolonizacji nowych terenów przez rośliny. Wykazano wyraźną korelację pomiędzy miejscami gniazdowania wydrzyków a wzrostem pokrycia przez roślinność obszaru przyległego do gniazda.

Warunki środowiskowe panujące w lodzie lub firmie nie są specjalnie gościnne dla rozwoju żywych organizmów. Temperatura poniżej zera, brak wystarczającej ilości dostępnej wody, nadmierne światło na powierzchni bądź też jego niedostatek w głębszych warstwach, niska zawartość nutrientów, to czynniki, które uniemożliwiają rozwój większości form żywych. Pomimo to są organizmy, które potrafią zaadaptować się do tych ekstremalnych warunków. Do nich należą między innymi niektóre gatunki glonów i sinic. Wyniki obserwacji, które prezentował drugi poster, sugerowały, że na proces kolonizacji lodu i firmu przez te organizmy o wiele większy wpływ ma struktura substratu aniżeli dostępność światła.

Wszystkie streszczenia wystąpień, które nadesłano do Organizatorów Sympozjum, zostały opublikowane w specjalnym sympozjalnym tomie (nakładem

Katedry Meteorologii i Oceanografii Nautycznej Akademii Morskiej, Gdynia 2004). Spośród zgłoszonych referatów, komunikatów i posterów Komitet Naukowy XXX Międzynarodowego Sympozjum Polarnego wybrał prace, których publikacje zaproponował ich autorom w kolejnym tomie *Polish Polar Studies*.

Tradycją już jest, że podczas każdego Sympozjum Polarnego odbywa się walne zebranie Klubu Polarnego Polskiego Towarzystwa Geograficznego, co miało miejsce i tym razem. W trakcie tegorocznego Sympozjum zorganizowano również spotkanie towarzyskie oraz koktajl dla gości honorowych i uczestników, wydany przez Akademię Morską. W ostatnim dniu Sympozjum zainteresowani uczestnicy mieli okazję zwiedzenia unikatowych obiektów szkoleniowych Akademii Morskiej, takich jak: symulatory manewrowe, laboratorium ECDIS (mapy elektroniczne), laboratorium radarowe.

Tegoroczne Sympozjum Polarne można z pewnością zaliczyć do udanych, zarówno pod względem merytorycznym jak i organizacyjnym. Przyjęto, że kolejne Sympozjum odbędzie się w Kielcach i zostanie zorganizowane przy współudziale Akademii Świętokrzyskiej.

Piotr OSYCZKA